

עין משפט
גזר מצוה

יֵא אַ טוּשׁ״ע א״חם ס׳ ישר
סעיף ח:
יב ב מ״י מ״י מ״י מלהטות
ברכות ה׳ל ס סג עשין
כז טו״שׁע א״חם ס׳ ישר
ס״א:
יג ג מ״י שס טו״שׁע שס
סעיף ג:
יד ד מ״י שס טו״שׁע שס
סעיף ג:
טו ה טו״שׁע שס סעיף ד:

תורה אור השלם

- ↑ נאשד הנחלים אשר נקוה לשכת ער ונגשן לגבול מואב:

- ↑ במדבר כא טו
- ↑ והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה: במדבר יב ג
- ↑ וַיָּצֵא מֹשֶׁה מִעַם פְּרִיעַה אֶת הָעֵדִי וַיְפַרֵּשׂ כַּפֵּיו אֵל ה' וַיַּחְדְּלוּ הַקּוֹלוֹת וַתִּבְרָד הַקּוֹסֶר לֹא נִתַּף אֶרְצָה: שמות ט לג
- ↑ וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה קח לך אֶת רוּחְשׁוֹעַ בֶּן נֹון אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ וּמִקְבַּת אֶת יָדָךְ עָלָיו: במדבר כו יח
- ↑ וַיְדִי בָּהֶם מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם בְּמוֹרֵד בֵּית חוֹרֹן וְהָשִׁלִּיף עֲלֵיהֶם אֲבָנִים גְּדִלוֹת מִן הַשָּׁמַיִם עַד עֹקֶה וַתָּמוּת רַבִּים אֲשֶׁר מִתּוֹ אַבְנֵי הַבֶּרֶד מֵאֲשֶׁר הָרָגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּבָרָה: יהושע י יא
- ↑ קִמַּקָּה ה' וַיִּשְׁעִינָה אֲלֵהֶי אֶת הַבֵּית אֶת כָּל אֲבִיָּה לִחַי שְׁנֵי רָשָׁעִים שְׁבָרָתָ: תהלים ג ח

- ↑ וַיְדִי מֹשֶׁה כְּבָדִּים וַיַּחֲזֹקוּ בַּשִּׁפְרוֹת וַיְדִי כִשְׁמוֹעַ הָעָם אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיִּרְעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתַּפֹּל הַחֹמֶה תַּחְתֵּיהָ וַיַּעַל הָעָם הָעֵדִיָּה אִישׁ גִּדְּרו וַיַּחֲבְדוּ אֶת הָעֵדִי: יהושע יז כ
- ↑ וַיְדִי בִשְׁחַת אֲלֵהֶם אֶת עָרֵי הַכֶּכֶר וַיִּכָּר אֲלֵהֶם אֶת אֲבָרֵיהֶם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִחוּץ הַהֶקֶבֶה בַּהֲפֹךְ אֶת הָעָרִים אֲשֶׁר יָשָׁב בָּתָּן לוֹט: בראשית יט כז

- ↑ וַיִּרְעַ הָעָם וַיַּחֲזִקוּ בַּשִּׁפְרוֹת וַיְדִי כִשְׁמוֹעַ הָעָם אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיִּרְעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתַּפֹּל הַחֹמֶה תַּחְתֵּיהָ וַיַּעַל הָעָם הָעֵדִיָּה אִישׁ גִּדְּרו וַיַּחֲבְדוּ אֶת הָעֵדִי: יהושע יז כ
- ↑ וַיְדִי בִשְׁחַת אֲלֵהֶם אֶת עָרֵי הַכֶּכֶר וַיִּכָּר אֲלֵהֶם אֶת אֲבָרֵיהֶם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִחוּץ הַהֶקֶבֶה בַּהֲפֹךְ אֶת הָעָרִים אֲשֶׁר יָשָׁב בָּתָּן לוֹט: בראשית יט כט

- ↑ וַיִּרְדֵּי הָעָם בְּאֵינִיּוֹת עֵשִׂי מִלֵּאקָה בְּמִים רַבִּים: תהלים קז כג
- ↑ וַיִּרְמְמוּהוּ בַקְהָל עָם וַיִּבְמֹוּשָׁב וַיָּקִים וַיְהַלְלוּהָ: תהלים קל לב

רבינו הנגאל

ועל לזוט מבין ב' א' י"י אלהינו מ' ה' זכור הצדיקים. ועל אשתו מבין ב' א' י"י אלהינו מ' ה' דיון האמת. אמר רב יהודה ארבעה צריכים להורוהו. ואילו הן, יורדי הים והולכי מדברות ותולה שנתפא וחבוש בבית האסורים שיצא, אילו כולן צריכין לכור בפני עשרה ב' א' י"י אלהינו מ' ה' גומל לחיבים טובות. ואם אומרים לו אחרים בריך רחמנא דיהבך לן ולא דמך [בנפנף], ונעה אחרים אמן, נגסר מלהורות [וכפני עשרה]. שלשה מאריכין ימיו ושנותיו שלאים המאריך בתפלתו והמאריך על שלחנו והמאריך בבית הכסא. ומקשינן וני המאריך בתפלתו מעליותא היא, והאמר ר' יוחנן

גזר:

יֵא אַבְנֵי אֶלְגַּבִּישׁ בְּמוֹרֵד בֵּית חוֹרוֹן.
וה"ה מקום שנפל שס מחנה סנחריב דלל גרע חזקיה מלדס יי המסוס אלל לל חש לפרש לפי שדוע המקום סביב ירושלים. ושוב היה נראה לרבינו יהודה כיון שאין הנס ידוע ע"פ המקום כי הנך אין מצרכין עליו אלל אותם שנעשה להם הנס. וכן כל אדם מצדך על ניסו אף על פי שאינו ניכר מתוך המקום:

אַרְבַּעַה צָרִיכִין לַהֲדוּדוֹת יוֹרְדֵי הַיָּם וְכוּ'.
וצמחלים לל חשיב כזה הסדר אלל חשיב הולכי המדצר ראשון דקרא נקט סדר המסוכנין יותר מחלה וגמרא נקט הַמַּזְוִיִּין מחלה^ב: **וְאִימָא בִי עֶשְׂרָה וְתֵרֵי רַבְנָן.**
י ועצדי לחומרא ואפילו ליכא מרי רבנן ונגהו העולם לבדך אחר שקורא צמורה ודוקא צמולה שנפל למטה אכל חש צראשו לו צמעיו ואינו מוטל למטה לל. ה"ר יוסף: **פְּטָרְתָן יְתִי מַלְאֲוִדוּיִי.**
וה"ה והא למרינן^י צרכה שאין צה מלכות אינה צרכה וי"ל דרצ יהודה היה מתלמידי דרצ ורצ סבר לעיל צפרק כילד מצרכין דף מ: דלל צעין אלל הוכרת השס יי אלו מלכות ורחמנא היינו מלכות):

לך

ישראל גמירי לה אמר מחנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי איזיל ואיעקך טורא בר תלתא פרסי ואישדי עלייהו ואיקטליגהו אזל עקך טורא בר תלתא פרסי ואייתי על רישיה ואייתי קודשא בריך הוא עליה קמצי ונקבזה ונחית בצואריה הוה בעי למשלפה משכי שיניה להאי גיסא ולהאי גיסא ולא מצי למשלפה והיינו דכתיב ”שני רשעים שברת וכדר’ שמעון בן לקיש”^א דא"ר שמעון בן לקיש מאי דכתיב שני רשעים שברת אל תקרי שברת אלא שרבבת ”משה כמה הוה עשר אמות שקיל נגרא בר עשר אמין שוור עשר אמין ומחיה בקרסוליה וקטליה. ואבן שיישב עליה משה דכתיב”^י וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה. ואשתו של לוט שנאמר ”ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח וחומת יריחו שנבלעה דכתיב”^י ותפול החומה תחתיה בשלמא כולהו גיסא אלא אשתו של לוט פורענותא הוא דאמר ברוך דיין האמת והא הודאה ושבח קתני ”תני על לוט ועל אשתו מברכים שתיים על אשתו אומר ברוך דיין האמת ועל לוט אומר ברוך זוכר את הצדיקים”^א א"ר יוחנן אפילו בשעת כעסו של הקב"ה זוכר את הצדיקים שנאמר ”ויהי בשחת אלהים את ערי הככר ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו'”^י וחומת יריחו שנבלעה: וחומת יריחו נבלעה והא נפלה שנאמר ”ויהי כשמוע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה ותפול החומה תחתיה כיון דפותיה רומה כי הדדי נינהו משום הכי אבלעה בלועי אמר רב יהודה אמר רב”^א צארבעה צריכין להודות יורדי הים הולכי מדברות ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא יורדי הים מגלן דכתיב ”וירדי הים באניות וגו'” המה ראו מעשי

ה' ואומר ויעמד רוח סערה יעלו שמים ירדו תהומות ואומר יחוגו וינועו כשכור ואומר ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוצקותיהם יוציאם ואומר יקם סערה לדממה ואומר וישמחו כי ישתקו ואומר יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם הולכי מדברות מגלן דכתיב תעו במדבר בשימוין דרך עיר מושב לא מצאו ויצעקו אל ה' וייריכם בדרך ישרה יודו לה' חסדו מי שחלה ונתרפא דכתיב אוילים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו כל אוכל תתעב נפשם וגו' ויועקו אל ה' בצר להם וגו' ישלח דברו וירפאם וגו' יודו לה' חסדו מי שהיה חבוש בבית האסורין מגלן דכתיב יושבי חשך וצלמות וגו' כי המרו אמרי אל וגו' ואומר ויכנע בעמל לבם וגו' ואומר ויועקו אל ה' בצר להם ואומר ויציאם מחדשך וצלמות וגו' ואומר יודו לה' חסדו מאי מברך אמר רב יהודה יברוך גומל חסדים טובים [א] אביי אמר וצריך לאודווי קמי עשרה דכתיב ”ובקהל עם וגו'” מר זוטרא אמר ותרין מינייהו רבנן שנאמר ”ובכמושב זקנים יהללוהו מתקף לה רב אשי ואימא כולהו רבנן מי כתיב בקהל זקנים בקהל עם כתיב ואימא

”כי עשרה שאר עמא ותרין רבנן קשיא רב יהודה חלש ואתפח על לגביה רב חנא בגרתאה ורבנן אמרי ליה בריך רחמנא דיהבך ניהלן ולא יהבך לעפרא אמר להו הַפְּטָרְתוּן יְתִי מַלְאֲוִדוּיִי והא אמר אביי בעי אודויי כפאפי עשרה דהוו כי עשרה והא איהו לא קא מודה לא צריך דעני בתרייהו אמן: אמר רב יהודה ”שלשה צריכין שימור ואלו הן חולה חתן וכלה במתניתא תנא חולה חיה חתן וכלה ויש אומרים אף אבל”^א ויש אומרים אף תלמידי חכמים בלילה: ואמר רב יהודה שלשה דברים ”[המאריך בהן] מאריכין ימיו ושנותיו של אדם המאריך בתפלתו והמאריך על שלחנו והמאריך בבית הכסא והמאריך בתפלתו מעליותא היא והאמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כל

הרואה פרק תשיעי ברכות

ענדי להון נקיורפא.
מערות. מעצרות נחלי ארנון עמק עמוק בין צ' הרים גבוהים והיו ישראל צריכים לעבור בלחות עמק עשו אמוריים מערות צלדי ההרים ונחצלו שם: **וטשו.**
נחצלו: **סמגי.**
עוצר: **ממין עורי.**
משפיל

עבדי להון נקיורותא וטשו בהון אמרי כי חלפי ישראל הכא נקטליגון ולא הוו ידעי דארון הוה מסגי קמיייהו דיישראל והוה ממין להו טורי מקמיייהו כיון דאתא ארון אדבקו טורי בהדי הדדי וקטליגון ונחת דמיייהו לנחלי ארנון כי אתו את והב חזו דמא דקא נפיק מביני טורי אתו ואמרי להו לישראל ואמרו שירה היינו דכתיב ”ואשר הנחלים אשר נמה לשבת ער וגשען לגבול מואב. אבני אלגביש מאי אבני אלגביש תנא אבנים שעמדו על גב איש וירדו על גב איש עמדו על גב איש זה משה דכתיב”^א והאיש משה עניו מאד וכתיב ”ויחדלו הקולות והברד ומטר לא נתך ארצה ירדו על גב איש זה יהושע דכתיב”^י קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וכתיב ”ויהי בנוסם מפני בני ישראל הם במורד בית חורון וה’ השליך עליהם אבנים גדולות. אבן שבקש עוג מלך הבשן לזרוק על

מחנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי איזיל ואיעקך טורא בר תלתא פרסי ואישדי עלייהו ואיקטליגהו אזל עקך טורא בר תלתא פרסי ואייתי על רישיה ואייתי קודשא בריך הוא עליה קמצי ונקבזה ונחית בצואריה הוה בעי למשלפה משכי שיניה להאי גיסא ולהאי גיסא ולא מצי למשלפה והיינו דכתיב ”שני רשעים שברת וכדר’ שמעון בן לקיש”^א דא"ר שמעון בן לקיש מאי דכתיב שני רשעים שברת אל תקרי שברת אלא שרבבת ”משה כמה הוה עשר אמות שקיל נגרא בר עשר אמין שוור עשר אמין ומחיה בקרסוליה וקטליה. ואבן שיישב עליה משה דכתיב”^י וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה. ואשתו של לוט שנאמר ”ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח וחומת יריחו שנבלעה דכתיב”^י ותפול החומה תחתיה בשלמא כולהו גיסא אלא אשתו של לוט פורענותא הוא דאמר ברוך דיין האמת והא הודאה ושבח קתני ”תני על לוט ועל אשתו מברכים שתיים על אשתו אומר ברוך דיין האמת ועל לוט אומר ברוך זוכר את הצדיקים”^א א"ר יוחנן אפילו בשעת כעסו של הקב"ה זוכר את הצדיקים שנאמר ”ויהי בשחת אלהים את ערי הככר ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו'”^י וחומת יריחו שנבלעה: וחומת יריחו נבלעה והא נפלה שנאמר ”ויהי כשמוע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה ותפול החומה תחתיה כיון דפותיה רומה כי הדדי נינהו משום הכי אבלעה בלועי אמר רב יהודה אמר רב”^א צארבעה צריכין להודות יורדי הים הולכי מדברות ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא יורדי הים מגלן דכתיב ”וירדי הים באניות וגו'” המה ראו מעשי

ה' ואומר ויעמד רוח סערה יעלו שמים ירדו תהומות ואומר יחוגו וינועו כשכור ואומר ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוצקותיהם יוציאם ואומר יקם סערה לדממה ואומר וישמחו כי ישתקו ואומר יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם הולכי מדברות מגלן דכתיב תעו במדבר בשימוין דרך עיר מושב לא מצאו ויצעקו אל ה' וייריכם בדרך ישרה יודו לה' חסדו מי שחלה ונתרפא דכתיב אוילים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו כל אוכל תתעב נפשם וגו' ויועקו אל ה' בצר להם וגו' ישלח דברו וירפאם וגו' יודו לה' חסדו מי שהיה חבוש בבית האסורין מגלן דכתיב יושבי חשך וצלמות וגו' כי המרו אמרי אל וגו' ואומר ויכנע בעמל לבם וגו' ואומר ויועקו אל ה' בצר להם ואומר ויציאם מחדשך וצלמות וגו' ואומר יודו לה' חסדו מאי מברך אמר רב יהודה יברוך גומל חסדים טובים [א] אביי אמר וצריך לאודווי קמי עשרה דכתיב ”ובקהל עם וגו'” מר זוטרא אמר ותרין מינייהו רבנן שנאמר ”ובכמושב זקנים יהללוהו מתקף לה רב אשי ואימא כולהו רבנן מי כתיב בקהל זקנים בקהל עם כתיב ואימא

”כי עשרה שאר עמא ותרין רבנן קשיא רב יהודה חלש ואתפח על לגביה רב חנא בגרתאה ורבנן אמרי ליה בריך רחמנא דיהבך ניהלן ולא יהבך לעפרא אמר להו הַפְּטָרְתוּן יְתִי מַלְאֲוִדוּיִי והא אמר אביי בעי אודויי כפאפי עשרה דהוו כי עשרה והא איהו לא קא מודה לא צריך דעני בתרייהו אמן: אמר רב יהודה ”שלשה צריכין שימור ואלו הן חולה חתן וכלה במתניתא תנא חולה חיה חתן וכלה ויש אומרים אף אבל”^א ויש אומרים אף תלמידי חכמים בלילה: ואמר רב יהודה שלשה דברים ”[המאריך בהן] מאריכין ימיו ושנותיו של אדם המאריך בתפלתו והמאריך על שלחנו והמאריך בבית הכסא והמאריך בתפלתו מעליותא היא והאמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כל

מסורת הש"ס

א [מגילה טו: סוטה יב:י]
ב [נבחרות מד:]
ג [נבשאלמות פ' ושלח סו]
ד כיו אלתא דלמר ר"ח
ה [משניות רב האי גאון על דלל קחשוי הק' ד' דלריכין להודות סדר הנאמר בפסוק עיי צברוך ערך ארבע ותמלא נחת וכלל דבריו דבקרא סדורין מה שפסח טפי ובגמרא מה שפסח פסח הקדוין לסנה וי"ע בתוס' ד"ה ארבעה וכו' שכתבו להיפך ועי' בתוס' דשנב צ. ד"ה יליאות וכן מפרש רב האי בד' לריכין להודות פ"ה היענן, ס]
ו [סוכה ה. קדושין מט:י]
ז [נויע' פירוש רש"י יצחק ס:]
ח [פסוקות: י]
ט [י]
י שייך לע"ה,
יא [מסכת גירושלמי היינו הלאש ס' פ' א, ט]
יב [נטור מוס' הלל סוה"ל וכוין דלל אפשעין צדיקין לחמרא ולעיל ונעיק מרוויסון, י]
יג [נלל זז מוחק מ:]
יד [נלל זז מוחק המעייט:]

הגהות הב"ח

א [רש"י ד"ה לא נתך וכו' בלזר הס"ד וחס"כ מ"ה אמר עוג חשב כן בלבו ס"ד וחס"כ מ"ה מחנה וכו' וחס"כ מ"ה מחנה ישראל: א]
ב [ד"ה משה וכו' הקיס את המשכן שנאמר ויקם משה את המשכן ויבנינו ויבנו וכו': א]
ג [ד"ה הממוזר כתוב הס"ד:

גליון הש"ס

גב' דברים וירוממוהו בקהל עם. וקול מקרי עשרה כמו פסיקטי' כמנוחות ופי' ד"ה מנקבלות: שם א"י"י שילשה צריכין שמו. גי'אס ס' דלע' סק: ז' שם וי"א אה ת"ה: עיי יניבו ונה ס"ק דמסכתין דף ד עיי' ד"ה שאלת: שם ג' דברים המאריך בתן מאריכין. עיי לעיל מ"ו פ"ה ונעיק ונעשא' מנ"ל: תר"ה ארבעה כו' המצויין תחלה. עיי' ריש שבת בתוס' ד"ה יליאות:

הגהות הגר"א

א [ג' מקדים טוים רכסוס קו על מלת הללו]
וי' לחיבים טויות שגמלני כל טוב. יריף ור"ש:

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש מובא הדברים בזה"ל. שאלו לרב האי גאון פסני מה וכו'. ב. בתוס' רי"ש הוסיף. שיוירי הים מצוי יותר מהולכי מדברות וכן כל אחד מחבירו.

לעזר רש"י

קביליא [קביל"א]. קרסול.

מוסף רש"י

בקרסוליה. סוף קשר העקב [כתיב]. ארבעה צריכין להודות. ולהלל קרנן מודה דמכין צהו [מהלים קו] וחסכו ונחמי מודה [מנוחות פט: כתיב]. בגדתאה. צנל אגדה. ליא שס מקום ססאס צנלל שטמו צנלל [יבמות טו] דמן צנלל [כתובות י'] עיר שצנלל וטמה צנלל. צפסק סדרו של רב שירל גאון היל מכת' [שם ז:].